

Populism — Kloka åsikter för vanligt folk, eller...

Författad av Marit Lundgren

FILMFAKTA

Artikelnummer:
44621, 12 min

Ämnen: Samhällskunskap,
politik

Målgrupp: Grundskola 4-6,
7-9, Gymn

Produktionsår: 2021

Org. Titel: Populism
Språk: Svenska, Svensk text
Urspr.land: Sverige
Producent: Roger Persson
B&P Digital Media
Distribution

Vi hör ofta i massmedia och på Internet om populism. Men vad är det? Någon som vill bli populär för att göra bra saker?

Nej, riktigt så fungerar det inte. Ordet kommer från latinets *po' pulus* som betyder folk.

Och dem vi kallar populisterna är ofta agitatorer som vill övertyga den stora massan att makthavarna har fel. Och ofta försöker de vinna gehör för en ensam fråga, s.k. missnöjesfrågor.

Exempel på populisterna som kom långt är Hitler och Donald Trump, men även Sverigedemokraterna. Det de har gemensamt är att de har haft en viktig fråga som de fört fram och fått med sig folket på.

Vi tittar även närmare på skillnaden mellan populisterna och extremister och varför människor söker sig till olika populistiska åsikter.

Studiehandledning

LÄROPLANSMÅL LGR11 och LGY11

Centralt innehåll från LGR 11 matchar filmen.

Samhällskunskap

Syfte

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att se samhällsfrågor ur olika perspektiv. På så sätt ska eleverna utveckla förståelse för sina egna och andra människors levnadsvillkor, betydelsen av jämställdhet, **hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck och hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen.**

Undervisningen ska ge eleverna **verktyg att hantera information i vardagsliv och studier och kunskaper om hur man söker och värderar information om samhället från olika källor.** Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer.

Den ska också **bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle.** Genom undervisningen ska eleverna ges **möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar.** Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
- söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet, och

Centralt innehåll 4-6

- Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte, såväl i digitala som andra medier, med ett källkritiskt förhållningssätt. *Beslutsfattande och politiska idéer*
- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. **Hur individer och grupper kan påverka beslut, till exempel genom att rösta i allmänna val eller skapa opinion i sociala medier.**

Centralt innehåll 7-9

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. **Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet, samt hur information i digitala medier kan styras av bakomliggande programmering.**

Beslutsfattande och politiska idéer

- Politiska ideologier och hur skiljelinjerna i det svenska partiväsendet har utvecklats.
- Individens och grupperns möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut.

Kunskapskrav för betyg A i årskurs 6

Eleven kan utifrån något givet exempel föra välutvecklade och nyanserade resonemang dels om hur individer och grupper kan påverka beslut på olika nivåer, dels om förhållanden som begränsar människors möjligheter att påverka.

Eleven har mycket goda kunskaper om vad demokrati är och hur demokratiska beslutsprocesser fungerar och visar det genom att föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur demokratiska värden och principer kan kopplas till hur beslut tas i elevnära sammanhang.

Kunskapskrav för betyg A i årskurs 9

Eleven kan föra välutvecklade och nyanserade resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då komplexa samband mellan olika faktorer som har betydelse för individens möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation. Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då komplexa samband med välutvecklade och väl underbyggda resonemang. **Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med välutvecklade resonemang och väl underbyggda argument och kan då i stor utsträckning växla mellan perspektiv.**

Eleven har mycket goda kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra välutvecklade och nyanserade resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande. Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett väl fungerande sätt och **för välutvecklade och väl underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.**

Varför kan det vara viktigt att förstå vad populism är?:

De säger det människor innerst inne tänker men inte vågar säga. Hur kan de fånga intresset hos folket och vad är det som gör att fler och fler sluter upp bakom de? Kan det bero på brist på kunskap eller är det något annat?

Forskare har kommit fram till att förändringar av samhället och oro för att bli arbetslös och att attraheras av olika populistiska rörelser har ett samband. För att kunna bemöta populismen är det viktigt att förstå vad den beror på och varför den ökar. Det är viktigt vare sig man vill lösa de samhällsproblem som den är en reaktion gentemot eller om man vill motverka de populistiska rörelserna

Genom alla tider har eliten styrt och folket varit de som fått rätta sig därefter. Populister eller agitatorer som de också kallas, har tagit tag i en fråga som betytt mycket för den tiden och fått folket med sig. Vi har många exempel som kampen för kvinnlig rösträtt, de svarta slavarnas i USA, Sverigedemokraterna som vill stoppa invandringen, Hitler som ville utrota judarna, Trumps konspirationsgrupp Qanon som också fått fäste här i Sverige, en hårdare Brexit som den rika eliten drev igenom.

Populism kan alltså vara både bra och dålig. Det viktigaste är att den håller sig inom demokratins lagar och förordningar som vi har i landet och inte låter sig styras av våld och övergå till extremism som när Trumps anhängare stormade Kapitolium i januari 2021.

Det är frågor som man kan fundera över när man pratar om populistiska partier, höger- och vänsterextremism och varför gränsen för vad som är ok att tycka och säga hela tiden flyttar på sig.

Frågebanken

Frågor till filmen. Använd i helklass efter filmen, gör som gruppuppgift eller individuellt. ^[1]_[SEP] Ha gärna frågorna till handa under filmen och anteckna lite så blir det lättare att föra diskussion efteråt.

- Vilka säger sig populisterna representera?
- Att vara en populist innebär att man har enkla svar på svåra frågor? Ge exempel.
- Vad är det som får folk att tro på populistiska påståendena?
- Har populism funnits länge?
- Vad är skillnaden mellan populism och extremism?
- Hur har gränsen flyttats för uttrycka olika åsikter? Ge exempel.

Övningsbanken

Det går utmärkt att använda dessa frågor som grund för att fördjupa sig ytterligare och eleverna kan därför använda dem till att välja olika frågor och argumentera för dem.

Skriv en uppsats och redovisa sedan för klassen.

Låt eleven först få fundera själv, sen diskutera i smågrupper om 3-4 stycken och avsluta med att grupperna berättar för varandra i klassen.

Innan och efter filmen:

Be eleverna göra en gruppuppgift, föra en argumentation eller skriva en uppsats baserat på det som står i läroplanen i samhällskunskap. Välj gärna en elevrelaterad fråga:

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

• **uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv**

Ta reda på vad som gör att man vill ansluta sig till populistiska grupperingar. Diskutera gärna i klassen om detta då det även kan innefatta att ansluta sig till olika gäng eller sektliknande grupper.

Men internet har också betytt mycket för att populisterna kunnat föra fram åsikter och framförallt högerpopulistiska partier har fått fäste. Det är idag mycket tydligt på nätet då näthat är vanligt. Det är viktigt att lära sig tänka kritisk och stå upp för sin egen åsikt. Många ungdomar men också vuxna följer gärna med strömmen och gör som alla andra. Diskutera i klassen om detta och vad som är ok eller inte att skriva och tycka.

Läs mer på nätet:

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kontroversiella-fragor>

<https://www.skolaochsamhalle.se/flode/skolpolitik/jan-thavenius-populistisk-skolpolitik/>

<https://www.dagenssamhalle.se/opinion/perspektiv/sa-gar-det-nar-populister-tar-makten/>

<https://www.ui.se/utrikesmagasinet/analyser/2017/mars/populism-ett-begrepp-pa-modet/>

<https://expo.se/2020/06/vad-%C3%A4r-populism>